Dacia Ripensis extinsă – vatra etnogenezei românești? O teorie inedită a istoricului Teodor Filipescu, la 1906!

Retragerea aureliană între anii 270-275 din Dacia traiană a atras după sine tot felul de controverse istoriografice de-a lungul vremurilor. Unii istorici teziști au susținut chiar teoria absurdă și imposibilă că Dacia a rămas fără locuitori, adică un pământ bogat pentru agricultură, cu ape pline de pești, păduri, vânat și minerale. Realitatea este că în Dacia au rămas, în general, autohtonii daco-romani împământeniți și dacii liberi, pentru că Dacia a fost cucerită teritorial doar un sfert din țara lui Burebista sau Decebal. Deci era imposibil ca un teritoriu cu o populație milenară să rămână pârjolită de populație, lucru unicat în istoria universală, fapt care ar fi rămas consemnat de istoricii timpului. Flavius Eutropiu consemna în secolul IV că Dacia a fost părăsită de armată, cetățenii romani (aici nu cred că toți) și funcționari. În special, administrația și armata au părăsit provincia traiană. Autohtonii localnici au rămas la ei acasă, în Dacia. Imperiul roman a avut un serviciu de propagandă deosebit de active și ca să edulcoreze în imaginarul colectiv retragerea imperiului la sud de Dunăre a înființat o nouă provincie, intitulată Dacia Ripensis între Dunăre și Morava cu conexiuni teritoriale și comerciale spre râurile Sava, Tisa și Mureș. Această nouă provincie Dacia, cu capitala la Ratiaria, a devenit un simbol a rezistenței romanității în acest spațiu geopolitic complex. Dacia Ripensis a devenit o provincie înfloritoare în secolele al IV-lea si al V-lea d.Hr. Însă pe la 440 hunii au cucerit provincia (înainte de aceasta, au existat conflicte între romani și huni, prin care grupul din urmă a capturat castrele Martis prin mijloace înșelătoare). Să reținem că în acele vremuri complicate, Constantin cel Mare a construit la începutul secolului IV un pod peste Dunăre în zona Olteniei, ceea ce înseamnă că cel puțin sudul Munteniei era controlat de romani, iar mai târziu de bizantini până în anul 602. În această provincie extinsă de pe ambele maluri ale Dunării s-a dezvoltat un ferment etnogenetic al romanizării, un amestec de populație traco-dacică cu latinofoni, care a dus la apariția proto-românilor la începutul secolului VII. Despre importanța Daciei Ripensis în formarea poporului și a limbii române a scris o carte interesantă Stelain Brezianu, dar fără să sublinieze că această nouă frontieră romană a fost vatra de formare a limbii și poporului român. (Stelian Brezianu, Identități și solidarități medievale. Controverse istorice, Ed. Corint, București, 2002, pp. 14 18).

Despre această adevărată vatră de etnogeneză românească care a fost și Dacia Ripensis la începutul secolului XX, un istoric astăzi complet ignorat de istoriografia românească, dar care în epocă era recunoscut de lumea academică, Teodor Filipescu a scris și publicat o carte de excepție în maniera pozitivismului german, bine documentată arhivistic și bibliografic. Este vorba de cartea ”Coloniile Române din Bosnia. Studiu etnografic și antropogeografic” apărută sub Edițiunea Academiei Române la Institutul de Arte grafice ”Crol Gobl”, în anul 1906. Autorul a publicat în 1929 și un studiu ”Voivodina sârbească” despre românii din Banatul sârbesc. În epoca respectivă statul român și Academia Română finanța și sprijinea cu asiduitate cercetarea istoriei românilor sud- dunăreni. Cartea menționată – ”Coloniile Române din Bosnia. Studiu etnografic și antropogeografic”, cu peste 400 de pagini – este și un veritabil jurnal de călătorie și cercetare antropologică a comunitățile române din nord-vestul Balcanilor și mai ales din Bosnia. Istoricul născut la 1870 la Glogoni lângă Pancevo (Serbia de azi) cunoștea foarte bine multiculturalitatea entică și geografică a Balcanilor de vest. După lecturarea cărții rămâi cu o idee clară despre faptul că autorul a construit cu acribie o teorie a etnogenezei românești extrem de credibilă și bine argumentată. Ca un veritabil cercetător de arhivă și de teren, Teodor Filipescu a străbătut pe jos toată Bosnia-Herțegovina, dar și o parte din Mutnenegru și Kosovo realizând o analiză antropocentrică a vlahilor sau aromânilor din acest teritoriu la începutul secolului XX. El a realizat că aceste populații de români care vorbeau o limbă românească de secol XIII-XIV este autohtonă și a preluat de la slavi și albanezi anumite cuvinte și expresii. Tradițiile lor sunt însă specifice românilor din Oltenia și Banatului montan. De altfel, toponimia litoralului dalmat cuprinde termenul de ”vlah” în diverse forme. Teodor Filipescu dezvoltă cu argumente științifice o teorie interesantă. El consideră Dacia Ripensis extinsă pe un teritoriu geografic mai larg, ca vatră de formare a limbii și poporului român. Mai mult, îi include pe ilirii din Dalmația și Albania în fundamentele etnice ale poporului român. La sfârșitul secolului VI în viziunea lui Teodor Filipescu exista o populație traco-iliro-dacă romanizată, care se întindea pe ambele maluri ale Dunării. La nord, până în Carpații păduroși deținuți de Burebista și la sud până în Munții Pindul și Olimpului din Grecia. Această unitate etnico-

lingvistică de factură proto-românească a fost dislocată de afluxul de popoare migratoare, în special, de slavi şi avari. O parte din această romanitate s-a dislocat între două ramuri nord-dunăreană şi sud-dunăreană. Românitatea sud-dunăreană a preluat de la popoarele vecine slavi, albanezi sau greci cuvinte şi expresii, care au dus la crearea unui dialect al limbii române daco-române din nordul Dunării. Ceea ce aduce nou teoria lui Teodor Filipescu este faptul că în urma cercetărilor sale documentare, antropologice şi etno-folclorice consideră vatra etnogenezei poporului român şi a limbii române acest areal geografic extins al Daciei Ripensis în următoarele frontiere fluide conform influenţei lui Constantin cel Mare şi a bizantinilor până la 602, în perioada latină a armatei şi administraţiei: Dunărea (la clisură) până la râurile Sava, Morava, Tisa şi pe teritoriul actual al României Oltenia până la Olt, în Ardeal, de la Olt şi Mureş până la Tisa. Acest areal arhetipal traco-iliro – daco-roman ar fi fost vatra formării poporului român. Aceste frontiere fluide au interferat conform migraţiilor slave, avare, pecenege sau maghiare mai târziu, dar în secolul VII proto-românii existau nu numai în acest perimetru etno-genetic, ci extins pe fostul areal geografic romanizat al Traciei şi Daciei în graniţele lui Burebista. De exemplu, pentru Teodor Filipescu actualele teritorii ale Kosovo, Muntenegru, Macedoniei, Bosniei şi României de vest reprezentau vatra de constituire a românităţii. El consideră romanizarea o interferenţă şi convieţuire a latinofonilor cu dacii şi tracii, dar şi cu ilirii. Istoricul susţine că un element constitutiv al etnogenezei românilor au fost ilirii, care trăiau în Dalmaţia.

Cercetările autorului din Bosnia şi nordul Muntenegrului au developat o populaţie în comunităţii compacte vlahe (româneşti) cu tradiţii specifice păstorilor din Banatul de Severin şi Oltenia de pe teritoriul României. Satele construite aici erau asemănătoare cu cele din Oltenia. Morlacii, caravlahii, maurovlahii sau vlahii din Bosnia au fost o românitate specifică Alpilor, care a preluat atât tradiţii, obiceiuri din Pind dar şi din românitatea din Carpaţi. Se consideră că aceşti proto-români împinşi de slavi de la Dunăre spre sud au fost mai legaţi de românitatea nord-dunăreană decât de cea din Epir sau Acarnania. Astfel se explică limba, portul şi obiceiurile asemănătoare cu cele ale românilor din Banat şi Oltenia. Valahii din Bosnia, Muntenegru şi Kosovo reprezintă de fapt o românitate ”tranzitorie”, dintre românitatea nord-dunăreană şi cea din Macedonia şi Grecia. Desigur o parte din aceste ”Romanii” din Bosnia erau deja slavizate în folosirea limbii la începutul secolului XX. Românii din Herţegovina se mai denumeau ”cici”, adică moşi în slavă şi s-au retras de-a lungul timpului în Peninsula Istria. Tot în Herţegovina o parte din vlahii albanizaţi au primit denumirea de ”burmas” sau ”burmaxi”. Provine de la o complicaţie lingvistică albaneză, ce înseamnă ”om lung sau mare”. O parte din albanezii sau kosovarii de azi sunt de fapt foşti vlahi. Teoria istoricului se suţine, în special, pe cercetările slavistului ceh Konstantin Josef Jireček. Acesta a subliniat ca vatra etnogenezei românilor a fost de fapt Dacia Ripensis extinsă. Tot acesta susţinea că românii din Balcani sunt şi iliri romanizaţi. În secolul XII mănăstirea Studeniţa era legată de vlahi şi avea în posesie sate de valahi, dar şi numeroase insule de pe coasta dalmată erau locuite de această populaţie. La 1207 în hrisoavele mănăstirii apar sate valahe, ca Bun, Bucor, Şarban, Belota, Singur, Draguş, Neguş etc. În secolul XI muntele Biljanska kosa se numea ”Vlaska terra”, iar un document aminteşte satul Vlasci pe insula Pago. Şi azi turiştii care merg în insulele Pag (denumirea nouă) vor avea surpriza să găsească mai multe oi decât oameni şi să guste cea mai bună brânză de casă din Croaţia. Stânele de aici par o replică a celor din Carpaţi. Să reţinem, că aceste comunităţi vlahe aparţineau de ”legea valahă”. Autorul reuşeşte să realizeze un studiu de caz etno—folcloric pe satul Cipulici, în care se scoate în evidenţă caractere de antropologie culturală cu românii de la nord Dunării, în special din Banatul ”severin” şi nu numai. Konstantin Josef Jireček susţinea că până în secolul XIII poporul român şi limba română s-a format pe acest areal larg care a cuprins şi Dacia traiană, dar populaţia vlahă era compactă şi majoritară în Bulgaria de vest, Bosnia-Herţegovina, sudul şi centrul Panoniei, Kosovo, Serbia, Croaţia, o parte din Albania şi Epir. După istoricul croat Nenad Moacanin, naţiunea bosniacilor este formată din musulmani (majoritatea fiind vlahi), ortodocşi (aproape toţi fiind vlahi) şi catolici (o mare parte fiind vlahi). Vlahii musulmani au uitat limba maternă dar au continuat să vorbească limba sârbă la fel ca şi vlahii ortodocşi şi vlahii catolici. (Nenad Moacanin, Croatia and Bosnia: an eternal movement from integration to dissolution. In:Zone Di Frattura in Epoca Moderna: Il Baltico, i Balcani E L'Italia. Edited by Almut Bues.Otto Harrassowitz Verlag, 2005, p. 103). Teoria este susţinută şi de filologul Vuk Karadžić (Vuk Karadžić, Srpski rječnik, Beč/Viena, 1852, p.68). Teoria lui Teodor Filipescu se bazează astfel şi pe studiile unor istorici importanţi croaţi, sârbi şi cehi. Bosnia valahă până spre secolul XIII era o realitate istorică. De altfel, tot mai mult reiese din documente că limba care se vorbea atunci era româna veche, fiind ”lingua franca” în Balcani. Populaţia majoritară era românească în Balcani până în secolul XIII. Începând cu secolul XIV, prin biserică şi administraţie, începe să se slavizeze valahii. Teoria lui Teodor Filipescu totuşi nu clarifică de ce în secolele X şi XI sunt pomeniţi vlahii în documentele slave, bizantine, maghiare şi vikinge nu numai în teritoriile Daciei Ripensis extinse şi la sud de Dunăre, ci mai ales în nordul Mării Negre, în Carpaţii Păduroşi sau Transilvania, teritorii care au aparţinut de statul Dacia şi de ”dacii liberi”, spaţiu geografic pe care nu a călcat un picior de roman. Să fi fost leagănul proto-românilor aşa de puternic penetrant lingvistic şi cultural din Dacia Ripensis, Dacia traiană şi Moesia încât au contribuit la romanizarea dacilor liberi în secole de interferenţe şi convieţuire? Cercetările viitoare vor oferi răspunsul despre traco-iliro-geto-daci şi latinofoni ca popor autohton în Europa centrală de sud est şi din Balcani.

Ionuţ Ţene

05-11-2024

Editorial (http://www.napocanews.ro/category/editorial) *dacia ripepensis (http://www.napocanews.ro/tag/dacia-ripepensis), etnogeneza (http://www.napocanews.ro/tag/etnogeneza), napocanews (http://www.napocanews.ro/tag/napocanews), romania (http://www.napocanews.ro/tag/romania)*

Paludan, liderul extremei drepte suedeze condamnat la închisoare. A ars Coranul (http://www.napocanews.ro/2024/11/paludan-liderul-extremei-drepte-suedeze-condamnat-la-inchisoare-a-ars-coranul.html)

FOTO/ O tonă de deşeuri depozitate ilegal, colectată de pe drumul judeţean DJ 108C de Consiliul Judeţean Cluj (http://www.napocanews.ro/2024/11/foto-o-tona-de-deseuri-depozitate-ilegal-colectata-de-pe-drumul-judetean-dj-108c-de-consiliul-judetean-cluj.html)

Comentati

- Name (required)
  Your Name
- Mail (required)
  Your Email
- Website
  Your Website

Your Comment Here...

Submit Comment

Caută în site

Search

Categorii

Administratie (http://www.napocanews.ro/category/social)

Cultura (http://www.napocanews.ro/category/cultura-2)

Economie (http://www.napocanews.ro/category/economie)

Editorial (http://www.napocanews.ro/category/editorial)

Evenimente (http://www.napocanews.ro/category/evenimente-2)

Externe (http://www.napocanews.ro/category/externe)

General (http://www.napocanews.ro/category/eveniment)

Lifestyle (http://www.napocanews.ro/category/lifestyle)

Monden (http://www.napocanews.ro/category/monden)

Politica (http://www.napocanews.ro/category/politica)

Spiritualitate (http://www.napocanews.ro/category/spiritualitate)

Sport (http://www.napocanews.ro/category/a-sport)

Stirea zilei (http://www.napocanews.ro/category/stirea-zilei)

Ultimele Stiri

FOTO/ O tonă de deşeuri depozitate ilegal, colectată de pe drumul judeţean DJ 108C de Consiliul Judeţean Cluj (http://www.napocanews.ro/2024/11/foto-o-tona-de-deseuri-depozitate-ilegal-colectata-de-pe-drumul-judetean-dj-108c-de-consiliul-judetean-cluj.html)

Dacia Ripensis extinsă – vatra etnogenezei româneşti? O teorie inedită a istoricului Teodor Filipescu, la 1906! (http://www.napocanews.ro/2024/11/dacia-ripensis-extinsa-vatra-etnogenezei-romanesti-o-teorie-inedita-a-istoricului-teodor-filipescu-la-1906.html)

Paludan, liderul extremei drepte suedeze condamnat la închisoare. A ars Coranul (http://www.napocanews.ro/2024/11/paludan-liderul-extremei-drepte-suedeze-condamnat-la-inchisoare-a-ars-coranul.html)

România devine epicentrul masoneriei mondiale. Arturo de Hoyos 33, Grand Cross, în vizită la reuniunea din Bucureşti (http://www.napocanews.ro/2024/11/romania-devine-epicentrul-masoneriei-mondiale-arturo-de-hoyos-33-grand-cross-in-vizita-la-reuniunea-din-bucuresti.html)

Bolojan, viitorul premier al României. Drumul spre mărire (I) (http://www.napocanews.ro/2024/11/bolojan-viitorul-premier-al-romaniei-drumul-spre-marire-i.html)

Parteneri - R3Media.ro

Generalul (r) Rogojan îl spulberă pe Nicolae Ciucă: Un meteorit în politică. Dacă printr-un accident al istoriei ajunge preşedinte, va avea un spate politic cu care să securizeze cei 3 149,9 km ai frontierelor României? (https://r3media.ro/generalul-r-rogojan-il-spulbera-pe-nicolae-ciuca-un-meteorit-in-politica-daca-printr-un-accident-al-istoriei-ajunge-presedinte-va-avea-un-spate-politic-cu-care-sa-securizeze-frontiera-romaniei/)

Generalul (r) Aurel Rogojan (SRI) îi face un portret necruţător lui Nicolae Ciucă, la rândul său general (r) şi candidat…

Read more » (https://r3media.ro/generalul-r-rogojan-il-spulbera-pe-nicolae-ciuca-un-meteorit-in-politica-daca-printr-un-accident-al-istoriei-ajunge-presedinte-va-avea-un-spate-politic-cu-care-sa-securizeze-frontiera-romaniei/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 03-11-2024 - 19:11

Previzibil: Comisia Europeană pedepseşte Georgia pentru votul din alegerile parlamentare şi nu recomandă începerea deschiderea negocierilor cu UE. Ucraina devastată „a făcut progrese" (https://r3media.ro/previzibil-comisia-europeana-pedepseste-georgia-pentru-votul-din-alegerile-parlamentare-si-nu-recomanda-inceperea-deschiderea-negocierilor-cu-ue-ucraina-devastata-a-facut-progrese/)

Comisia Europeană a anunţat că nu recomandă deschiderea negocierilor cu Georgia pentru a accederea în Uniunea Europeană, un pas esenţial…

Read more » (https://r3media.ro/previzibil-comisia-europeana-pedepseste-georgia-pentru-votul-din-alegerile-parlamentare-si-nu-recomanda-inceperea-deschiderea-negocierilor-cu-ue-ucraina-devastata-a-facut-progrese/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 30-10-2024 - 20:03

Dan Dungaciu, afirmații șocante: Occidentul a blocat proiectul unionist, pentru că era împotriva înțelegerii sale cu Rusia asupra Moldovei. României i s-a dat peste mână (https://r3media.ro/dan-dungaciu-socant-occident-intelegere-rusia-unionism-romania-moldova/)

Profesorul Dan Dungaciu, sociolog şi analist de politică externă, a afirmat că proiectul unionist al României a fost „torpilat” de…
Read more » (https://r3media.ro/dan-dungaciu-socant-occident-intelegere-rusia-unionism-romania-moldova/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 26-10-2024 - 19:43

Adrian Papahagi susține că Halloween-ul ar fi o „sărbătoare creștină” și cine crede altfel este „prostovan”. Patriarhia Română afirmă că Halloween-ul are origini păgâne și îndeamnă la practici oculte (https://r3media.ro/adrian-papahagi-sustine-ca-halloween-ul-ar-fi-o-sarbatoare-crestina-si-cine-crede-altfel-este-prostovan-patriarhia-romana-sustine-ca-halloween-pagane-practici-oculte/)

Profesorul Adrian Papahagi, cunoscut drept inițiatorul petiției eșuate de schimbare a datei Paștilor, susține acum că Halloween-ul ar fi o…

Read more » (https://r3media.ro/adrian-papahagi-sustine-ca-halloween-ul-ar-fi-o-sarbatoare-crestina-si-cine-crede-altfel-este-prostovan-patriarhia-romana-sustine-ca-halloween-pagane-practici-oculte/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 26-10-2024 - 12:27

Activiștii LGBT defilează prin București chiar de marea sărbătoare a Sfântului Dumitru. Motto-ul marșului sfidează tradiționalul pelerinaj din București (https://r3media.ro/activistii-lgbt-defileaza-prin-bucuresti-chiar-de-marea-sarbatoare-a-sfantului-dumitru-motto-ul-marsului-sfideaza-traditionalul-pelerinaj-din-bucuresti/)

Activiștii LGBT mărșăluiesc prin București, sâmbătă 26 octombrie, pentru a solicita legalizarea parteneriatului civil, informează Digi24. Manifestația va începe la…

Read more » (https://r3media.ro/activistii-lgbt-defileaza-prin-bucuresti-chiar-de-marea-sarbatoare-a-sfantului-dumitru-motto-ul-marsului-sfideaza-traditionalul-pelerinaj-din-bucuresti/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 25-10-2024 - 18:14
